

Martin Fahlgren

Hur stoppar man Sverigedemokraterna?

I samband med lanseringen av boken *Älskade fascism* har journalisten/författaren Henrik Arnstad låtit sig intervjuas i flera tidningar, och då även uttalat sig om hur han anser att man ska bekämpa Sverigedemokraterna (SD). En sådan intervju publicerades i tidningen *ETC* (15 mars 2013) under rubriken ”Vi kan gå mot fascismens stora århundrade”.¹

Arnstad har länge och med stor frenesi lagt sig i debatten om vad fascism är för något och i synnerhet hur man ska se på partier som Sverigedemokraterna, som han – helt felaktigt enligt min mening – anser vara ett ”typexempel” på fascism. Jag tänker inte här tränga in djupare i den teoribildning som Arnstad använder sig av för att komma fram till denna slutsats, utan jag ska främst kommentera hans tokiga politiska perspektiv och förslag på hur man ska bekämpa SD och liknande. Men några ord om Arnstads syn på vad som är fascism bör ändå sägas.²

Enligt Arnstad kan fascismen reduceras till en enda sak: en ”folklig ultranationalism inriktad på nationens återfödelse” (boken s 40), dvs det handlar om en form av extrem nationalism. Om någon politisk rörelse kan betecknas som ultranationalistisk (vad nu det betyder), då är det således OK att applicera etiketten fascism på densamma. Att det därigenom lämnas utrymme för godtycklighet och demagogi, det torde vara uppenbart – i princip alla politiska grupperingar som kan rymma nationalistiska strömningar riskerar att bli stämplade som fascistiska (inklusive liberaler, socialdemokrater).

Att detta inte är gripet ur luften demonstreras av kulturskribenten Anita Goldman som i en recension av Arnstads bok i *Expressen* (3/4), under rubriken ”Ett renat folk”, riktar strålkastarljuset mot Norge.³ Hennes syn på Norge är helt klart inspirerad av Arnstads bok. Hon konstaterar att Norge är ”extremt nationalistiskt”, vilket bl a manifesteras under nationalistiska högtidligheter som nationaldagen 17 maj (då man bär ”typiska folkdräkter”). Vidare menar hon att Fremskrittspartiets valframgångar visar att ”ultranationalismen” blivit en massrörelse i Norge. Den norska skidåkningen får också vara med på ett hörn – skidorna är ”patriotiska symboler” – och som pricken över i:et har vi massmördaren Anders Breivik (det är ”medveten *ideologi* som bidragit till att just Norge drabbats av en av samtidens värsta fascistiska terrorbrott”). Goldman säger inte rent ut att Norge är fascistiskt, men inte är det långt borta. Pinsamt, men så kan det gå när man utgår från felaktiga premisser!

Arnstad själv anser att hans definition är tillämplig på Sverigedemokraterna, som följaktligen bör betecknas som ”fascistiskt”, och att det dessutom är utomordentligt viktigt att slå fast detta.⁴

Vilka konklusioner drar då Arnstad? Vart leder hans tankegång?

För att få svar på sådana frågor tar vi en lite närmare titt på *ETC*-intervjun. Han säger där bl a:

”Vi kan studera exakt hur det går till när fascismen når makt och inflytande. För det första gäller det att inse att vi idag har ett tredje block i den svenska politiken, det fascistiska. Fascism är inte höger eller vänster utan en ”tredje väg”. Den traditionella parlamentariska vänstern och högern har att sluta tätt mot detta block, inte inleda samarbete med fascismen utan tvärtom vara beredda att

¹ Se <http://dagens.etc.se/intervju/vi-kan-ga-mot-fascismens-stora-arhundrade>

² För en grundligare genomgång av detta, se artikeln [Borgerliga fascismsteorier](#)

³ <http://www.expressen.se/kultur/ett-renat-folk/>

⁴ Detta framhåller Arnstad ständigt. *Aftonbladet* 9/10 2010: ”Sverigedemokraterna bör definieras som fascistiska”. *DN debatt* 15/11 2012: ”Sverigedemokraterna är ett fascistiskt parti... Dagens begreppsförvirring måste upphöra och det är dags att benämna SD korrekt i det offentliga samtalet... Våga använda korrekt terminologi. Dagens begreppsförvirring måste upphöra, det är dags att börja benämna SD korrekt i det offentliga samtalet.”

skapa nya blocköverskridande allianser för att behålla ett fungerande parlamentariskt system när fascismen får vågmästarroll. Som i Sverige, på 1930-talet när socialdemokratin bildade regering med Bondeförbundet. Viktigt är också att aldrig köpa fascismens problemformuleringar, att slå vakt om den liberala demokratins värdegrunder.”

Ett fullständigt klasslöst resonemang som rör sig helt på den ideologiska nivån. Som om det i första hand skulle handla om en *ideologisk* strid, som om strömningar som SD skulle kunna isoleras och besegras med (enligt HA) en adekvat *terminologi* (ordval) och att det därför är viktigt att brännmärka SD som *fascistiskt*. Arnstad lever i uppenbarligen i den tron att en fascism-stämpel avsevärt skulle underlätta arbetet på att marginalisera SD – fast det i själva verket förmodligen skulle leda till raka motsatsen, dvs bidra till att göra högerextremism à la SD – och i förlängningen fascism – rumsren i vanligt folks ögon.

Sådana dumheter kan bara komma från en person som lever i ”överbyggnaden”, i idéernas värld och som inte begriper hur vanligt folk lever, fungerar och tänker. Arnstads recept kan fungera bland vissa (förvirrade) intellektuella för vilka ideologi är något mycket viktigt och där epitetet fascism utlöser ryggradsreflexer, men knappast bland de stora massorna som söker efter lösningar på de problem som de upplever i vardagen. Att beteckna SD som fascistiskt kan t o m leda till att många anser att SD utsätts för smutskastning med resultatet att SD får sympatierna på sin sida.

SD står enligt HA för en ”tredje väg” (vad nu det innebär?) och för att bekämpa detta förespråkar han samarbete över de existerande politiska ”blocken”. Rena katastrofen! Det skulle i praktiken ytterligare underlätta för SD att framstå som ett verkligt alternativ till de etablerade partierna. I förlängningen skulle det även medverka till att ge ”riktiga” fascister större svängrum, eftersom det skulle fördunkla skillnaderna mellan partier av SD:s typ och verkliga fascister (såsom Svenskarnas parti⁵). Att skrika ”Vargen kommer!” i tid och otid är mycket farligt, även i politiken.

Om vi skulle följa HA:s råd, ja då kan följden bli just det som han säger sig frukta, att vi går ”mot fascismens stora århundrade”. I alla fall så är hans förslag ett bra sätt att ge SD större svängrum. HA:s medicin skulle knappast bota patienten, snarare förvärra sjukdomen.

Att SD och liknande politiska partier (i och utanför Sverige) lyckats attrahera en relativt stor del av väljarkåren beror till stor del på att de traditionella politiska partierna rört sig mot mitten, att skillnaderna mellan dem blivit allt mindre, samtidigt som många ”vanliga människor” upplever att samhället krisar. Därmed blir det lättare för partier som SD att ge intryck av att vara den enda riktiga oppositionen, som ser problemen och har lösningar på dem. Och om moderater och sossar slår ihop sina påsar för att mota SD – vilket skulle leda till en ännu mer urvattnad politik – ja då kommer högerextremisterna att vinna på det, eftersom det med nödvändighet leder till att de etablerade partierna kommer föra en ännu mer konturlös, på kompromisser baserad politik som egentligen inte kan tillfredsställa någon. Samlingsregeringar och liknande kan enbart fungera framgångsrikt under kortare perioder då det råder djup kris (t ex under 2:a världskriget).⁶ På lite längre sikt gynnas de som står utanför och kan kritisera och komma fram med alternativ.

⁵ Se [Nazister i Eskilstuna 1 maj 2012 - En dokumentation](#) för exempel på hur ett riktigt fascistparti agerar.

⁶ Detta är en viktig anledning till att inte heller de antifascistiska folkfrontsregeringarna på 1930-talet fungerade väl. Folkfrontsregeringarna, som var ett slags samlingsregeringar med deltagande av arbetarpartier och delar av den liberala borgerligheten, måste basera sig på program som kunde accepteras av alla deltagande parter, vilket i synnerhet gick ut över mer radikala reformer (som krävdes främst från arbetarhåll). Därmed byggdes motsättningar in i systemet. 1936 kom folkfrontsregeringar till makten i både Spanien och Frankrike. I Spanien blev det inbördeskrig (som slutade med Francos seger i början av 1939) och i Frankrike föll folkfrontsregeringen efter drygt ett års regeringsinnehav (pga inre motsättningar och yttre tryck).

Vidare säger HA:

”De traditionella ideologierna erbjuder inte längre framtidstro och optimism. Socialismen är nostalgisk och talar om att allt bara blir värre, liberalismen är stark men en serie finanskriser har gjort att den inte lyckas skapa folklig entusiasm. Konservatismen har alltid varit tillbakablickande medan ekologismen förutspår livets undergång, och så vidare. Fascismen säger att 'hej medmänniska, vi kan bygga ett underbart land – tillsammans – bara vi gör oss av med cancersvulsten som förstör', det vill säga judar, muslimer eller romer.”

Om man har den inställningen – att enbart den ”moderna fascismen” erbjuder ”framtidstro och optimism” – då ser det verkligen mörkt ut. Och det vill HA kontra med ett blocköverskridande samarbete. Vilken ”framtidstro och optimism” tror han att det kan ge? Skulle en blocköverskridande allians, vars huvudmålsättning är att motarbeta SD, kunna generera den ”framtidstro och optimism” som de olika politiska partierna var för sig inte kan åstadkomma? Ytterst osannolikt!

Det som behövs för att effektivt bekämpa SD (och annan högerextremism) är att man har något positivt att komma med, något som kan engagera och inspirera stora grupper av människor. I teorin är det ganska enkelt att åstadkomma. Problemet är att det politiska etablissemanget inte är villigt att styra in på en sådan väg. När det gäller borgarna så kan vi inte heller förvänta oss detta. Arbetarrörelsen borde ha intresse av en sådan inriktning, men dess ledning har tyvärr inte visat något intresse för något sådant och i själva verket bromsat alla initiativ från medlemmarna som pekat åt det hållet.

Vad det handlar om är att ta itu med de samhällsproblem som SD rider på. Det gäller att formulera och vinna stöd för en politik som är inriktad på att radikalt minska arbetslösheten, förbättra skolan, åldringsvården och sjukvården, som ser till att invandrarna kan integreras i det svenska samhället, som tar krafttag för att bekämpa miljöförstörelsen osv – och som inte minst på olika sätt försöker bryta passiviteten och aktivera människor för att genomdriva sådana förändringar. Detta samtidigt som man givetvis avslöjar SD:s politiska demagogi och fördomar m m. Så kan man rycka åt sig initiativet och ingjuta den ”framtidstro och optimism” som AH efterlyser. Så kan man rycka undan mattan för SD & Co.

Lästips

På marxistarkivet finns ett stort antal artiklar som behandlar olika aspekter av högerextremismen i Sverige. Se [Svensk högerextremism](#) för en sammanställning av dessa. Där finns bl a 2 andra artiklar av mig – [Sverigedemokraterna och fascismen](#) och [Sverigedemokraterna och den svenska vänstern](#) – som grundligare utvecklar en del av de resonemang som bara antytts i artikeln ovan.

Se även Torbjörn Tännsjö [Vad är fascism?](#) som är en recension av Arnstads senaste bok.

För texter som mer allmänt rör högerextremism och fascism, se [Fascism/nazism](#). Där återfinns även ”klassiska” texter om fascismen.

MF 12/4 2013